

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Cur nondum erat Spiritus datus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

Respondendo inquit Pareus. [Nemo non videt, esse quatuor terminos ex quibus fontis: & nihil sequi, mutatio proprio genere locutionis in figuratum. Maior de fonte proprie dicta vera; assumptio de fonte metaphorico loquitur, & est falsa.] addit autem, Etiam si fons esset gratia inhabitans, non esse tantam gratiam gratum facientem: nam iustificationem illa gratia priorem esse. Hic autem fontem esse miraculorum charismata, aliaque, & *ἀνεκφωσεν*. Quod vero trahantur aquae salientes ad bona opera, esse impiam scripturam depravationem.

Respondendo. Bellarminum non vti vocum Homonymia, sed velut certum statuere fontem corporalem, esse permanentem, & perennem, & talem quoque esse gratiam seu spiritum qui datur credentibus. Vera autem minor est; spiritus ille est gratia gratum faciens. Nam Christus tam insigni elogio, & clamore promittit illis spiritum, quo accepto grati sint Deo, quo iustificentur. Aridi enim erant, quos vocat. Peccatores vocat ad poenitentiam. Sistentes vocat, hoc est afflictos, fatigatos onere peccatorum, sitis illo fonte pellicur, peccatum gratia. Possent ista ex parum auctoritate roborare, sed ut lector videat, quantum carpendi rabies malum inducat, ex suo magistro discipulum conuincam. Caluini verba sunt. [Hoc membro omnes hortatur ad bonorum suorum participationem, modo proprie inopiae conscijs iuuari cupiant. Nam omnes quidem sumus inopes, omniumque bonorum vacui & indigi, sed non omnes ad querendum remedium stimulat inopiae suae sensus, hinc fit ut multi peccem non mouentes in misero defectu tabescant: imo permultos sua vacuitas non afficit, donec Dei spiritus igni suo famem & sitim accendat in illorum cordibus.] Hic ille de fonte, & solos ad eas diuitias venire notat, qui eorum desiderio assunt.

Primo vocat inopes & vacuos & indigos, qui inuitantur ad bibendum, quosdam autem defectu in misero tabescere, Deinde ad locum Isa. 55. i. alludit, de illis ingitur, qui iusti non sunt intelligi, qui iustificantur, itaque venire dicit esse credere, nos melius bibere, esse haurire gratiam, quae fons sit perennis. Omni enim vitae succo delictumur, & humore, nisi cum nos Spiritus Dei vegetat, & nos arcano quasi vigore irrigat, inde concludit eos qui regniti non sunt, mortuos esse. Ex quo argumentum insigne conficitur. Fons ille quem inopes, vacui, indigi, inierati a Spiritu sancto expetunt, sine quo in misero defectu tabescerent, sine omni vitae succo destituti sunt, sine quo mortui, quo rigantur, ille fons inquam, est gratia iustificans, sed fons ille fixus ac stabilis est, ergo & gratia iustificans, seu gratum faciens talis est.

§. 5. Hinc apparet falsum quod Pareus ait fontis homine charismata miraculosa, & consolationem ex *ἀνεκφωσεν* venientem significari. Nam illa charismata non omnibus dabantur, nec vitam praebebant. Ipse Caluinus contra sentit. Proprie agi ait de virtute spiritus, quae renascitur in Christo, ac efficitur nouae creaturae, licet alia dona non excludat. Gratia autem quae nos regenerat, & regenerando filios Dei facit, quaeque nouas creaturas facit, etiam Deo gratos facit. Porro suos inopes & ieiunos ac prope inanes bonorum spiritualium iacere affirmat, id quod tarditati & angustia fidei attribuit. Qui ex reapparet, non esse vere gratos Deo, nec fontem illum habere.

De *ἀνεκφωσεν* vero perquam ridiculum est commentum flumina esse consolationem, quae nascitur ex fiducia, quae quisque certo sciat se praedestinatum, nulla sibi scelera imputatum vnquam ita. Quasi spiritus sit, qui datus est, fiducia & securitas poenae: quod commentum ipse Caluinus asserere non est ausus, sed regenerationis spiritum. Deinde propheta de Calu-

Adami Conzen in Euang. Tom. II.

niana fiducia non loquuntur, ad quos Christus alludit, etiam testibus haereticis. Isa. 41. *Aperiam in supinis collibus flumina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram inuiam in viuos aquarum.*

Et c. 44. 3. *Effundam enim aquas super sitientem & fluentia super aridam; effundam spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super stirpem tuam.*

Clarissime Ezech. 36. v. 26. *Et dabo vobis cor nouum; & spiritum nouum ponam in medio vestri: & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.*

Quo etiam confutatur Pareus dum Bellarminum reprehendit, quod aquas fluentes in vitam aeternam interpreteretur de bonis operibus, merentibus vitam aeternam. Hanc enim impiam ipse impiè vocat scripturam depravationem, cum Ezechiel fructum illum vocet, ut in lege Dei ambulent, & David Psal. 1. plantatum lignum dicat secus decursum aquarum, ut det fructum in tempore suo. De bonis operibus Augustinus interpretatur, ex eo sumpsit Bellarminus, tract. 31. ille sic habet: *Quid est fons, quid est fluuius, qui manat de ventre interioris hominis: Beneuolentia, quae vult consulere proximo, si enim putet quia quod bibit soli ipsi debeat sufficere, non sicut aqua viua de ventre eius, si autem proximo festinat consulere, ideo non siccatur, quia manat.*

Aqua sunt bona opera.

QVÆSTIO II.

Cur nondum erat spiritus datus?

§. 1. **N**oster interpretes legit *δοθέν* datus, in Græcis plerisque est *ἀπὸ* sanctus, sed in his tubaudiendum est, quod noster legitur. Erat enim Spiritus sanctus; quia ab aeterno Deus est a patre filioque procedens: sed nondum erat datus. Et Chrysostomus exponit *ἐλεῖν*, *δοθέν*. Hoc est, datus. Et Syrus expresse *ܕܬܝܬܝܗܒܬܗ* itthihabath; datus. Nec illo loco vti sunt Ariani contra diuinitatem sancti Spiritus, quod tamen non intermisissent, si sensum huius loci putassent esse, nondum factum fuisse Spiritum sanctum, at nonne Spiritus Dei datus erat prophetis, Baptista, Simeoni, Elizabethae, Annae, Zachariae, & imprimis Dei matri?

Non fuit datus largiter.

Respondendum est. Non fuisse datum tam abundanter ac large, ut apostolis post datus est, & ut olim promissus, ita Augustinus tract. 32. Hieron. T. 3. ad Hedib. q. 9. p. 420. *Ego autem audacter & tota libertate promittio, ex eo tempore, quo Apostoli Domino crediderunt, semper eos habuisse Spiritum sanctum, nec potuisse signa facere absque Spiritus sancti gratia, sed pro modulo atque mensura. Vnde Saluator clamabat in templo, dicens: Qui hinc veniat ad me, & bibat: & qui credit in me, sicut dicit scriptura, Aquina de ventre eius fluent aquae viuae. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant, credentes in eum. Et in eodem loco infert: Nondum enim erat spiritus datus: quia Iesus nondum fuerat glorificatus: non quod non esset Spiritus sanctus: dicente Domino Salvatore: Si autem ego in spiritu eicio demonia: sed qui erat in Domino necdum totus in Apostolis morabatur. Quamobrem terrenur ad passionem eius, & negant, & Christum se nescire iurant, postquam autem baptizantur in Spiritu sancto, & infunditur in eos Spiritus sancti gratia; tunc libere loquuntur ad principes Iudeorum: Obedite magis Deo oportet, quam hominibus: mortuos suscitant, inter flagella letantur: fundunt sanguinem pro Christo, & supplicia sua coronantur, nondum ergo erat spiritus in Apostolis, nec de ventre eorum fluebant gratia spirituales: quia Dominus necdum fuerat glorificatus.*

Vnde & Augustinum lib. 4. cap. 20. de Trinit. & lib. 83. q. 62.

Glorificationem interpretor ascensionem in caelos. Nam post eam missus est Spiritus sanctus. Hier. q. 9. ad Hedibiam.

Porro ideo ante glorificationem suam spiritum

Hh

non

non dedit, quia filium praesentem habuerunt, nec o-
pus erat duobus paracletis, postquam ipse in caelum
ascendit, adeo copiosum dedit spiritum, ut corporali
eius praesentia, & magisterio non egerent, sed libere
pronunciarent: *Visum est Spiritui sancto & nobis*. Quem
eundem spiritum in Ecclesia ad finem vsque mundi
reliquit, ne villo vnquam tempore à vero aberrer.
Tam enim nostris temporibus est ille spiritus necessa-
rius, quam fuit olim viuentibus apostolis.

VERSUS 36. vsque ad fin.

*Quis est hic sermo quem dixit, Qua-
retis me, & non inuenietis: &
ubi sum ego, vos non potestis ve-
nire? &c.*

QVÆSTIO I.

Quæ sententia Iudeorum de Christo?

§. 1. Alij prophetam, aliquem insignem, alij Chri-
stum existimant. Exspectabant enim aliqui
insignem prophetam præter Christum dominum. O-
mnes fere Galilæum esse iudicant, quod occulte na-
tus in Galilæa habitavit, ibique cognatos, & parentes
habuerit. Facile tamen scire poterant de castello Da-
uid esse, & in xipus, pago, cum in genealogiis tam essent
curiosi, sed libenter omnem incredulitatis occasio-
nem arripiunt. Hinc continuo ex Nicodemo qua-
runt, num & ille Galilæus sit; ignorabant enim disci-
pulum esse: itaque propensionem erga patriam esse
existimabant, quod Christo gentili faueret. Quin il-
lud etiam absurde concludunt. Nunquam surrexit ex
Galilæa propheta, igitur ne nunc quidem id factum
esse. Cum paulo ante regem Idumæum habuerint,
quod omnino nouum fuit. Versus vltimus ab
antiquis multis abest, nec legitur à Chy-
lostomo, nec Theophy-
lacto.

CAPVT VIII.

IESVS autem perrexit in montem Oliueti. 2. Et diluculo iterum venit in templum, & omnis
populus venit ad eum & sedens docebat eos. 3. Adducunt autem Scriba, & Pharisei mulierem
in adulterio deprehensam: & statuerunt eam in medio. 4. & dixerunt ei: Magister, hac mulier
modo deprehensa est in adulterio. 5. In lege autem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare.
Tu ergo quid dicis? 6. Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare eum, Iesus autem inclinans se deor-
sum, digito scribebat in terra. 7. Cum ergo perseverarent interrogantes eum, erexit se, & dixit eis: Qui sine
peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. 8. Et iterum se inclinans, scribebat in terra. 9. Audien-
tes autem unus post unum exiebant, incipientes à senioribus: & remansit solus Iesus, & mulier in medio stans.
10. Erigens autem se Iesus, dixit ei: Mulier, ubi sunt, qui te accusabant: nemo te condemnauit? 11. Quæ dixit:
Nemo, Domine. Dixit autem Iesus: Nec ego te condemnabo: Vade, & iam amplius noli peccare. 12. Iterum er-
go locutus est eis Iesus, dicens: Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen
vitæ. 13. Dixerunt ergo ei Pharisei. Tu de teipso testimonium perhibes, testimonium tuum non est verum. 14.
Respondit Iesus, & dixit eis: Et si ego testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum quia scio,
unde veni, & quo vado: vos autem nescitis, unde venio, aut quo vado. 15. Vos secundum carnem iudicatis, ego
non iudico quenquam: 16. & si iudico ego, iudicium meum verum est, quia solus non sum: sed ego, & qui misit
me, Pater. 17. Et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est. 18. Ego sum, qui
testimonium perhibeo de me ipso: & testimonium perhibet de me, qui misit me, Pater. 19. Dicebant ergo ei: Vbi
est Pater tuus? Respondit Iesus: Neque me scitis, neque Patrem meum: si me sciretis, forsitan & Patrem meum sci-
reretis. 20. Hæc verba locutus est Iesus in gazophylacio, docens in templo: & nemo apprehendit eum, quia necdum
venerat hora eius. 21. Dixit ergo iterum eis Iesus: Ego vado, & queretis me, & in peccato vestro moriemini.
Quo ego vado, vos non potestis venire. 22. Dicebant ergo Iudæi: Nunquid interficiet semetipsum, quia dixit:
Quo ego vado, vos non potestis venire? 23. Et dicebat eis: Vos de deorsum estis, ego de supernis sum. Vos de mun-
do hoc estis, ego non sum de hoc mundo. 24. Dixi ergo vobis, quia moriemini in peccato vestro: si enim non cre-
dideritis, quia ego sum, moriemini in peccato vestro. 25. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis Iesus: Princi-
pium, qui & loquor vobis. 26. Multa habeo de vobis loqui, & iudicare, sed qui me misit, verax est: & ego quæ
audiui ab eo, hæc loquor in mundo. 27. Et non cognouerunt quia Patrem eius dicebat Deum. 28. Dixit ergo
eis Iesus: Cum exaltaueritis Filium hominis, tunc cognoscetis, quia ego sum, & à me ipso facio nihil, sed sicut
docuit me Pater, hæc loquor: 29. Et qui me misit, mecum est, & non reliquit me solum: quia ego quæ placita
sunt ei, facio semper. 30. Hæc illo loquente, multi crediderunt in eum. 31. Dicebat ergo Iesus ad eos, qui credi-
derunt ei, Iudæos: Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis: 32. Et cognoscetis veritatem, &
veritas liberabit vos. 33. Responderunt ei: Semen Abraha sumus, & nemini seruimus vnquam: quomodo
tu dicis: Liberi eritis? 34. Respondit eis Iesus: Amen, amen dico vobis, quia omnis, qui facit peccatum, seruus
est peccati. 35. Seruus autem non manet in domo in æternum: filius autem manet in æternum. 36. Si ergo vos
filius liberauerit, vere liberi eritis. 37. Scio, quia filij Abraha estis: sed queritis me interficere, quia sermo meus
non capit in vobis. 38. Ego quod vidi apud Patrem meum loquor: & vos quæ vidistis apud patrem vestrum:
facitis. 39. Responderunt, & dixerunt ei: Pater noster Abraham est. Dicit eis Iesus: Si filij Abraha estis, opera
Abraha facite. 40. Nunc autem queritis me interficere, hominem qui veritatem vobis locutus sum, quam au-
diui à Deo: hoc Abraham non fecit. 41. Vos facitis opera patris vestri: Dixerunt itaque ei: Nos ex fornicatione
non sumus nati, unum patrem habemus Deum. 42. Dixit ergo eis Iesus: Si Deus pater vester esset, diligeretis
vitæ me, ego enim ex Deo processi, & veni: neque enim à me ipso veni, sed ille me misit. 43. Quare loque-
bam meam non cognoscitis: Quia non potestis audire sermonem meum. 44. Vos ex patre diaboli estis: & desi-
deratis